Poštnina plačana v gotovini.

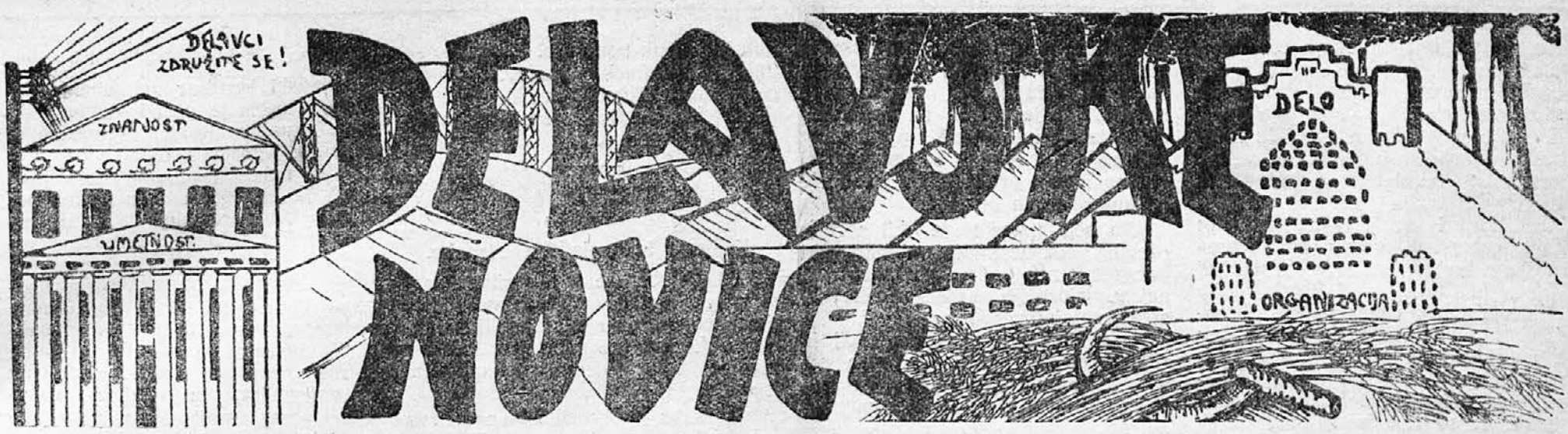

Ljubljana, 18./XI. 1921. — I./4.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Zaplemba „Delavskih Novic".

»Delavske Novice« so bile v svoji tretji izdaji zaplenjene. Priobčujemo uradna obvestila:

Razsodilo.

V imenu Njegovega Veličanstva Kralja!

Deželno sodišče v Ljubljani, oddelek VIII., kot tiskovno sodišče je na predlog državnega pravdništva v Ljubljani po smislu čl. 13. ustave razsodilo:

I. Vsebina besedila člankov:

1. Štiriletnica ruske revolucije.
2. Lakota v Rusiji.
3. Nova gospodarska politika po mestih.
4. Znastveno tehnično delo v Rusiji.
5. Zunanja politika sovjetske Rusije.
6. Nove sile Rusije.
7. Ruski učenjaki — ustanavljajo v celem njih obsegu objektivni učin kaznivega dejanja po čl. 13 in 133 ustave kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev po § 65 a. k. z. in čl. 1 zakona z dne 2. avgusta 1921, štev. 249 Ur. lista z dne 11. 8. 1921 št. 95.

II. Potrjuje se torej po zmislu člena 13 ustave in po § 489 k. p. r. zaplemba imenovanega članka.

III. Po zmislu člena 13 in 138 iste ustave se prepoveduje razširjenje zaplenjene tiskovine.

IV. Po §§ 36 in 37 tisk. zakona se odreja, da je uničiti vse izvode te tiskovine, ki so se že zasegli, kakor tudi one, ki se še zasežejo.

V. To razsodilo je objaviti.

Razlogi.

Besedilo gorenjih člankov ustanavljajo v celem obsegu objektivni učin kaznivega dejanja po čl. 13 in 138 ustave kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter po § 65 a k. z. in po čl. 1 zakona z dne 2. 8. 1921, štev. 249, Ur. list z dne 11. 8. 1921 št. 95, ker se s tem, da se s pretiranimi, deloma izmišljenimi trditvami poveličajo takozvane dobrote komunistične sovjetske republike, se dela pismeno propagando za komunizem pri nas in ogrožava zajedno javni mir in spravlja v nevarnost politični in ekonomski red v naši državi, ki je monarhija.

V Ljubljani, dne 11. novembra 1921.

Odredba.

Kr. policijska direkcija je sporazumno s kr. državnim pravdništvom v Ljubljani ukrenilo zaplembo številke 1/3 perijodične tiskovine »Delavske Novice«

z dne 11./XI. 1921.

Povod te zaplembe so članki:

1. Štiriletnica ruske socijalistične federativne sovjetske republike;
2. Lakota v Rusiji;
3. Nova gospodarska politika po mestih;
4. Znanstveno tehnično delo v Rusiji;
5. Zunanja politika sovjetske Rusije;
6. Nove sile Rusije;
7. Ruski učenjaki;
8. Kulturno delo;
9. Boj proti analfabetstvu.

Zaplenjeni članki ustanavljajo prestopek člena 138 Ustave kraljevine SHS.

Druga izdaja zaplenjene tiskovine je nedopustiva.

Kr. policijska direkcija.

Pisali smo, da ni Rusija bav bav pa tudi ne raj, pač pa država, ki je v meddržavnem krogu od večine držav priznana. O kaki protidržavni propagandi ni bilo govora.

Zaplemba je neutemeljena in bodemo vložili interpelacijo na ministra pravde.

Sodišču svetujemo, da na vsak način preštudira **Protićev** članek v »Radikalu« »Ustav i štampe«.

Naše naročnike pa, ki so se takoj v začetku s tako ljubeznijo poprijeli »Delavskih Novic« prosimo, **da zbirajo za naš tiskovni sklad in gredo z vso silo na delo, da pridobe novih naročnikov.**

To je edino pravilni odgovor na politiko nasilja!

Policija s policijskim psom v stanovanju našega glavnega urednika.

Odprto pismo pokrajinskemu namestniku **I. Hribarju**

v Ljubljani.

Povodom zaplembe tednika »Delavske Novice« je prišel 11. t. m. ob pol 10. uri k meni v **privatno** stanovanje policijski uradnik v spremstvu **policijskega psa** z motivacijo, da je poslan od kr. policijskega ravnateljstva, da dobi od mene informacije o mojem predživljenju. Gospod kr. namestnik, ali Vam je znano, da ta način uradovanja ni uzuelen v upravni službi in da krši člen 11. ustave kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se glasi: **stanovanje je nedotakljivo?**

Slučaja za enkrat ne bodem uporabljal v agitacijske svrhe, želim pa, da gospod kr. namestnik pozove kr. policijsko ravnateljstvo na odgovor, da se v bodoče ne bodo dogajali slični slučaji, ki so sposobni razburjati javnost. Obenem prosim, da me gospod kr. namestnik pusti o svojem tozadevnem ukrepu obvestiti.

Ljubljana, dne 11. novembra 1921.

Čast mi je izraziti moje spoštovanje

Emil D. Štefanović,
glavni urednik »Delavskih Novic«.

Prepričani smo, da bo gosp. pokrajinski namestnik storil potrebne korake, da bo v bodoče svoboda vsakega državljana, ki živi po zakonu zasigurana.

Koliko časa bodete še mučili odpuščene železničarje?

Pred nekoliko dnevi smo čitali v raznih listih, da bo že vendar enkrat rešeno vprašanje odpuščenih železničarjev, kar se mora konstatirati, da še ni bilo na svetu človeka, ki bi bil naložil tako kruto kazen nedolžnim žrtvam, kakor so morali to prenašati povsem pošteni in neomadeževani železničarji.

Opominjamo in prosimo vse činitelje, ki se zanimajo še nekoliko za poštenje v Jugoslaviji, da napno vse moči ter prej kot mogoče spravijo odpuščene železničarje z vsemi pravicami na njih prejšnja mesta.

Gospode vprašamo za pojasnila; kako si predstavljajo življenje brez zaslužka in vsake podpore, vsi so nagi in bosi, otroci brez vseh sredstev za šolo; splošno moramo reči, da so popolnoma na robu propada. Zima je tukaj in gospodom se nikamor ne mudi z rešitvijo. Odkrito moramo povedati vsej javnosti, da ako ne bode stvar v kratkem rešena, prepustimo vse posledice, bedo in odgovornost z otroci vred merodajnim gospodom, ki stvar zavlačujejo.

Dolžnost naših gospodarjev bodi v prvi vrsti, skrbeti za naše pristne državljane, ki so zato tukaj, da tudi Jugoslaviji koristijo, za kar so vedno pripravljeni, ali na tak način pa ne more iti dalje, da se podpira v prvi vrsti škodljivce in lenuhe-tujce v naši državi. Jasno je, da si gospodje ne boste in ne morete pridobiti naklonjenost, ako boste dajali pasji bič poljubljati našim najboljšim izkušenim odpuščenim železničarjem.

Sramotno za vso javnost je pa to, da si ne znajo gotovi gospodje tolmačiti poštenosti in nepoštenosti, ves čas odpusta železničarjev kakor tudi prej, ni ene oblasti kolikor jih obstoja v Jugoslaviji, da bi izkazala kje najmanjši zločin ali pregrešek, ki bi imel pravico za tako kruto kazen. Do sedaj so vsi še čisti in neomadeževani. Torej kaj je vzrok in kje leži napaka?

Gospodje merodajni činitelji, vsa javnost se zgraža nad takim hudodelstvom na nedolžnih žrtvah. Popravite krivico dokler je čas!

Železničarji.

„DELAVSKE NOVICE" izhajajo vsak petek.
Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.
Letna naročnina . . . . . 96 K
mesečna naročnina . . . . . 8 K
Posamezna številka 2 K.

Mednarodni pregled.

Anglija in Amerika.

V zadnjem času se dela v obeh omenjenih državah za medsebojno zbližanje, čemur je vzrok zlom angleško-japonske zveze. V obeh državah se vrši za zbližanje silna propaganda.

»Chicago Tribuna« poroča, da je amerikanski časopisni trust »Scrips-Mecrai«, ki ima v svojih rokah 25 časopisov, pričel splošno kampanjo za to geslo. V Angliji agitira v tem smislu lord *Nortcliff,* ki je izjavil časnikarjem, da je njegovo mnenje, da dokler je Anglija zvezana z Japonsko, ne more biti v prijateljskih odnošajih z Združ. državami sev. Amerike, kar pa je za Anglijo življenjsko vprašanje. Zato se mora mesto anglo-japonske ustvariti anglo-amerikanska zveza.

Francija.

Kongres francoskih socijalistov.

Na kongresu francoskih socijalistov je bilo najtežje vprašanje internacijonale. Desni so dolžili Longueja, da preveč drži s komunisti in zato je uničil vse uspehe londonskih pogajanj med internacijonalo »2« in »2 ½«. Renaudel in Grumbach sta zahtevala ignoriranje komunistov. Longuet je obratno dokazoval, da morajo delati skupaj s francoskimi komunisti. Zastopniki nemških »neodvisnih« socijalistov Ledebour, Mayer in Brack so se izrekli v tem smislu, da sedaj še ni čas za ujedinjenje internacijonale, ampak da je treba pripravljati ujedinjenje v množicah.

O vprašanju koalicije z radikali se je Blume zelo dvoumno izrazil. Morange je rekel, da je sedaj med radikali razkol in zato se je treba približati njihovi levici. V revolucijo Morange ne veruje, ampak predpostavlja socijalen razvoj. Socijalizem je po njegovem mnenju samo ideal bodočega. Njegova izvajanja so bila sprejeta z nevoljo večine udeležencev kongresa.

»Humanité« poroča, da se je pokazalo na kongresu, da šteje francoska soc. stranka samo 50.000 članov.

Kongres se je postavil na stališče meščanske demokracije. »Ne bela diktatura, ne rdeča diktatura, ne reakcija, ne revolucija, z drugimi besedami — niti Rim, niti Moskva« — to je politika, v kateri se mora gibati »radikalno - socijalistična« stranka Francije.« Treba je ščititi načela meščanske demokracije, ki jo ogrožata šovinizem in katoliška reakcija (»Rim«).

Kongres je postavil sledeča gesla: »Proti agresivnemu imperijaliz-

Delavci in kmetje, samo v slogi je rešitev!

mu, ampak za nedotaknjenost Francije«, obremenjenje velekapitala, socijalne reforme, načelo enotne in svetovne šole.

Kongres je zavrgel stališče francoskih socijalistov za časa velike francoske revolucije z l. 1849. in 1871. Resolucija namreč pravi: »Oni, kateri so l. 1793., 1849. in 1871. nahujskali narod na nepremišljene korake, so samo poslabšali njegov položaj.«

Dalje ima kongres francoskih socijalistov važen političen pomen, ker francoski »radikalni socijalisti« sestavljajo sedaj jedro, okrog katerega se zbirajo oni buržuazni elementi, ki so razočarani nad ultrareakcijonarno politiko nacijonalnega bloka. V to skupino se je orijentiral Briand — s svojimi poslednjimi nastopi v parlamentu, in hoče organizirati »federacijo levih« »Federation des Gauches« — ali točneje — zvezo centra.

Francosko časopisje kritizira kongres, da socijalisti niso zmožni postaviti določenega programa.

Maršal Foch agitira za novo vojno avanturo.

Francoski maršal Foch, ki se nahaja sedaj v Ameriki, vrši tam silno propagando **za vojaško intervencijo proti sovjetski Rusiji. Francoska delegacija na washingtonski konferenci je dobila od njega nalog, da spravi na dnevni red vprašanje vojaške intervencije.**

Anatole France dobil Nobelovo nagrado.

Akademija znanosti na Švedskem je prisodila 10. t. m. Nobelovo nagrado francoskemu pisatelju Anatole France-u — socijalistu.

Italija.

K kongresu italijanske ljudske stranke.

Italijanska katoliška ljudska stranka je imela za to leto kongres v Benetkah. Ta, močna italijanska stranka, ki ima v svojih vrstah tudi mnogo delovnega ljudstva mest in vasi, igra važno vlogo v političnem življenju Italije. — Na kongresu je zmagalo naziranje **don Sturza,** ki smatra za neobhodno potrebo, da se stranka ne sme združiti niti z buržoaznimi niti s socijalističnimi elementi, ampak da stopi v koalicijo s to ali ono stranko, kakor pač zahtevajo razmere. Vladi je predložila gotove zahteve, ki se morajo izpolniti, če ne izstopi stranka iz vlade. Načelo razredne borbe je kongres odklonil; pač pa je bila sprejeta resolucija o neobhodni potrebi ustanovitve delavske stranke po vzorcu angleške Labour Party, ki naj bi obsegala vse sloje delavstva. — Italijanski klerikalci se potemtakem pomikajo na levo.

Italijanska komunistična stranka.

Centralni odbor komunistične stranke Italije poroča, da se bo vršil kongres stranke meseca januarja leta 1922.

Komite komunističnih skupin strokovnega gibanja, ki obsega okrog 500.000 članov strokovnega saveza, se je obrnil na vse svoje organizacije in skupine s predlogom, da rešijo vprašanje **o ustanovitvi enotne fronte proletarijata v borbi za gospodarske pozicije.**

Na seji stranke je bil sprejet predlog, da se skliče vseitalijanski kongres strokovnih organizacij, ki naj se pridružijo »rdeči moskovski strokovni internacijonali.«

Svet strokovnih organizacij je sklenil, da morajo vzdžati vse gospodarske delavske stavke za ureditev plač, ki jih hočejo kapitalisti znižati.

Nemčija.

Število brezposelnih v Nemčiji se je zmanjšalo z 233.000 na 189.000, pri čemer se je znižalo število moških s 177.000 na 146.000 in število žensk s 56.000 na 43.000. Vzrok temu je oživljenje nemške industrije v zadnjem času, čemur je dalo vzpodbudo padanje marke.

*

Rezultat volitev na Badenskem v badenski deželni zbor je sledeč:

1. centrum	341.656	(prej	327.000)
2. soc.-dem.	204.531	(»	185.000)
3. *nacijonalisti*	*76.013*	(»	*112.000)*
4. *demokrati*	*76.167*	(»	*114.000)*
5. komunisti	35.378	(»	14.000)
6. kmetska zveza	74.730		
7. nezavisni	27.000	(»	103.000)
8. gospod. zveza	11.427		

Mandati so razdeljeni sledeče: socijaldemokrati 20 (prej 36), centrum 34 (39), nacijonalisti 7 (7), demokrati 7 (25), komunisti 3 (0), kmetska zveza 7 (0), nezavisni 2, gospodarska zveza 1 (0).

Poljska.

Kmetje proti Vitosu.

Te dni sta **Vitos** in **Dombskij** (voditelja poljske klerikalne stranke) sklicala shod v Kutni. Zbralo se je okrog 3000 kmetov, ki pa niso pozdravili nastopivšega Vitosa, ampak pričeli kričati: »Dol z njim!« Oba sta se morala rešiti kmetske nevolje — z begom.

Danska.

Vsled ministrskega odloka o brezposelnih je zapustil proletarijat Kopenhagena delo, se združil z brezposelnimi in uprizoril demonstracijo, kakršne še ni videl Kopenhagen. Proti poldnevu se je začelo shajati delavstvo. Na kraju zborovanja so neprestano igrali delavski orkestri »internacijonalo«, marseljezo in delavsko koračnico. Zbralo se je do 70.000 delavcev. Predsednik strokovnih organizacij Modzen je protestiral proti vladi, ki je napovedala odkrit boj delavstvu. Proletarijat je klical: »Mi zahtevamo kruha in dela, in ne miloščine«, »Živelo ujedinjenje proletarijata«, »Dol z buržuazijo«! Demonstracija je trajala do štirih popoldne. Istočasno so bile manifestacije proletarijata po vseh industrijskih krajih Danske. Preplašena vlada se je pričela pogajati z delavstvom.

Češka.

Kongres komunistične stranke.

30. oktobra se je otvoril v Pragi kongres komunistov. Ta kongres je imel nalogo, da ujedini vse komuniste Čehoslovaške vseh narodnosti v enotni centralizirani komunistični stranki.

Kongres je otvoril Sturo. Prva predsednika sta bila voditelja italijanskega proletarijata Amerike — Sacco in Vanzetti, ki sta bila v Ameriki obsojena na smrt vsled protidržavnega hujskanja.

Prvi je govoril Šmeral, da morajo češki komunisti ščititi pravice drugih narodnosti, kadar poskuša vlada okrniti njihovo kulturno samobitnost, kadar hoče vlada ukiniti nečeške šole.

Za njim so nastopili poljski, slovaški in židovski komunisti, ki so tudi vsi zagovarjali ujedinjenje, ki ga je kongres tudi izvršil.

Bolgarija.

Rezultat zadnjih občinskih volitev v Bolgariji je sledeč: kmetska stranka 35.167, združene meščanske stranke 34.116, komunisti 24.065 in socijaldemokrati 3339 glasov.

Baltske države in Rusija.

31. oktobra se je končala gospodarska konferenca baltskih dežel in Rusije. Konferenca je dognala, *da se morajo pribaltijske dežele zbližati z Rusijo in čim prej urediti medsebojne gospodarske odnošaje.* Konference so se udeležile: Finska, Estonija, Latvija, Litavska in Rusija.

Konferenca je sprejela sledeče točke:

1. *Zaključuje se formalno gospodarsko ujedinjenje omenjenih držav s tem, da se napravi gospodarski urad iz predstavnikov omenjenih držav. Naloga tega urada je izpolnjenje in reguliranje določil konference. S tem se polaga temeljni kamen za zboljšanje gospodarskih odnošajev med temi deželami.*

2. Komisija, sestavljena iz zastopnikov omenjenih držav, mora rešiti v prvi vrsti vprašanje transporta po železnici in po morju, *da se morejo razširiti gospodarski odnošaji sovjetske Rusije s temi državami. Do konca leta se mora končati dogovor s sovjetsko Rusijo.*

Ta konferenca je prvi korak k združenju baltskih dežel z Rusijo. Rusija je s tem dobila novo oporo, omenjene baltske države so pa s tem rešene gospodarskega zasužnjenja od strani entente, ki gleda mrko na uspehe te konference.

Čičerinova nota ententinim državam.

Ljudski komisar za zunanje zadeve, **Čičerin** je poslal vladam Anglije, Francije, Italije, Japonske in Amerike sledečo noto:

»Po poročilu evropejskih časopisov je bruseljska konferenca postavila kot predpogoj, da se da sovjetski Rusiji kredit, če prizna sovjetska vlada dolgove prejšnjih vlad. Čeprav je Lloyd George imenoval hudičeve namere izkoriščanje sedanjega gladu, čeprav se bruseljska konferenca zaveda, da sovjetska Rusija ne more rešiti gladujočih brez kredita, je vendar postavila ta predpogoj. Vlada ruske sovjetske federativne republike izjavlja, da priznanje teh dolgov nasprotuje njenim nameram, da namreč gospodarsko sodeluje z drugimi državami. **Angleški ministri in predsednik Amerike kličejo, da se veča svetovna kriza, da narašča razsul. Resnična vzpostavitev sveta je nemogoča brez vzpostavitve Rusije.** Istočasno se pa zavlačuje brez sodelovanja teh držav gospodarsko prerojenje Rusije.

Treba je napraviti konec dejanjem, ki ogrožajo sovjetske republike. Sovjetska republika sprejema obveznosti pod pogojem, da se sklene vseobči mir in se prizna sovjetsko Rusijo. Sovjetska Rusija predlaga, da se skliče mednarodno konferenco, da se napravi mirovni dogovor in se izpolni medsebojne zahteve. Ob četrti obletnici obstoja sovjetske Rusije so prisiljeni vsi, da konštatirajo njeno utrditev. Nove intervencije bi samo ojačile zvezo delovnih množic Rusije s kmetsko-delavsko oblastjo.

Sovjetska Rusija se nadeja, da bo z rezultatom tega predloga dosežena ureditev političnogospodarskih odnošajev Rusije z drugimi državami.

Volitve v Petrograjski sovjet.

Rezultat volitev delavskih, kmetskih in rdečevojaških zastopnikov v petrograjski sovjet je sledeč: **Izvoljenih je bilo 1066 zastopnikov, izmed teh 850 komunistov in 213 nadstrankarskih.**

Nova avantura Petljure proti Rusiji.

Poljska vojaška klika je zopet poskusila, da izzove krvavo rusko-poljsko vojno. Nepričakovano je cela Petljurova armada s pomočjo poljskega vojaštva prekoračila poljsko mejo in udrla v Ukrajino ter zavzela mesti Gusjatin in Gorodok. Vrše se boji pod Kamenec-Podolskim. Cilj tega vojnega pohoda je zavzetje železniške proge proti Kijevu.

Poljski časopisi trde, da je pripravila to avanturo Rumunija. Ali gotovo je to, da je v glavnem pripravila to Petljurovo avanturo poljska vojaška klika, ki je bila vedno v prijateljskem razmerju s Petljuro.

Grafika — umetnost radnika.

(Nekoliko reči prigodom I. grafičke umetničke izložbe u Ljubljani.)

Radnici-grafici, koji su kovali i slevali slova, opremali i tiskali knjige, još iz prvih vremena tiskopisa, nastojali su, da svakoj knjizi dadu izvanjski izraz.

Osobitu su pažnju posvećivali t. zv. inicialima, početnim slovima, pa su osobito urešavali hrbat knjige, a kasnije su pokušavali praviti i male ilustracije u drvorezu, »Ex libris«-e itd.

Ova nastojanja prostih radnika-tiskara, koji su od prirode bili nadareni, stvorilo je grafičku umetnost.

Grafička je umetnost, dakle, pokrenuta žuljevima prostog radnika — proletera.

Bogati vlasnik tiskare kupovao je željezo i strojeve, uzimao je u najam radnike, i, tako uloženim kapitalom, zidao bi kuće i imanja — punio bi želudac.

Bogati i siti vlasnik, koji je bio dobro odeven i obučen, nije imao ni smisao ni ljubav za Lepotu!

Siromašan radnik, koji nema ni kuće ni kućišta, teran od nemila do nedraga, radio bi i danju i noću, gubio zdravlje i očinji vid — a njegov je želudac bio prazan!

Siromašni radnik, koji je bio i gô i bos, imao je silnog smisla i veliku ljubav za Lepotu!

Iz najstarijih radnja na grafici, vidi se kako je prosta radnička duša umetnički osećala. Iz tog dubokog osećaja — mrtva slova dobiše dušu!

Umetnička oprema knjige od velike je koristi, jer ona u nama stvara jedno osećanje.

Tako, na primer, kada uzmemo u ruke jednu umetnički opremljenu knjigu, u nama se stvori jedno stanovito raspoloženje, koje se, ako je oprema knjige u skladu sa sadržajem, uzdrži za celo vreme dok mi tu knjigu čitamo.

To osećanje, to raspoloženje, na nas tako deluje, da nam sadržaj knjige postaje pristupačniji i razumljiviji.

Eto, to je ono što grafiku diže do umetničke visine.

Grafička se umetnost nije osobito cenila sve do u najnovije doba, kada se je osetilo kakovu važnu ulogu ona imade na polju ljudske kulture i napredka.

Današnja grafička umetnost stoji na visokom stepenu, a da se je tako unapredila najviše je doprinela moderna grafička tehnika.

Starim graficima bila su odrezana krila. Mnogo je zapreka stajalo na putu starom grafiku; on nije mogao da se slobodno izražava.

Današnji grafici nemadu takovih zapreka; oni mogu da se slobodnije izražavaju. Šta više. Modernom grafiku stoji na raspoloženje toliko tehničkih polakšica i pomagala, da on slobodno može da dade oduška svojem umetničkom talentu, temperamentu i svojim osećajima.

Po prvi put u Ljubljani, 1. ovog meseca, otvorila se je, u Jakopičevom umetničkom paviljonu, grafička umetnička izložba.

Na ovoj izložbi izlažu samo nekolicina naših i češkoslovačkih umetnika-grafika.

U glavnom, o bitnosti grafike, sa opširnim historijskim pregledom i tumačenjem svih vrsti grafičkih tehnika, predavao je prof. estetike M. D. Durić u dva predavanja (jedno 1., a drugo 6. ovog meseca), koja je držao u Jakopičevom paviljonu.

Izložba je još otvorena. I ako ovo nije jedna velika izložba, ona će ipak biti od koristi svakome, koji je poseti i koji je pomno pregleda.

Tu će i prosti radnici naći lepotu. Naći će tu radnja iz radničkog života, a to je od velikog užitka za svakog radnika-proletera.

Jest; i prosti će radnik da uživa u tim radnjama. Te mu radnje najbolje svedoče kako umetnici, koji su većinom intelektualni proleteri, prodiru u život, u patnje i stradanja radnika.

Strokovni pregled.

Stavbena, gostilniška in kavarniška zadruga r. z. z o. z.

„Železničarski dom“

naznanja tem potom vsem članom zadruge, da je revizija knjig končana ter da zadruga posluje dalje. Izjalovili so se vsi hudobni naklepi naših takozvanih prijateljev, ki so hoteli rešiti zadrugo v svojo malho na način, ki presega vse meje dostojnosti.

Tem potom vabimo vse sodruge in delavce, ročne in duševne, ki jim je blagor in prospeh delavstva pri srcu, da se vpišejo v zadrugo in s tem pripomorejo k zboljšanju gmotnih razmer, v katerih se nahaja zadruga! Delež znaša K 100.—. **Opozarjamo pa na to, da se bodo sprejemali le taki člani, ki dokažejo, da jim je res ležeče na tem, da ostane zadruga resnično v delavskih rokah! Politični koristolovci so izključeni.**

Uradne ure za poslovanje zadruge so vsak **torek, četrtek** in **soboto** od **18. do 20., v Delavskem domu,** Turjaški trg 2/II.

Načelstvo zadruge.

Strokovne organizacije na Čehoslovaškem.

Strokovno gibanje na Čehoslovaškem kaže poleg splošnih, za delavsko gibanje srednje Evrope v povojnem času važnih znakov še nekaj posebnih potez, ki izvirajo iz nacijonalnih razmer nove države.

Kakor povsod, se je tudi na Čehoslovaškem neizmerno povišalo število strokovno organiziranega delavstva.

Koncem leta 1919 je bilo v praški strokovni komisiji združenih 54 zvez s 727.000 člani, v reichenberški. nemški separatistični komisiji pa 22 zvez z 299.000 člani, skupaj torej čez milijon članov. Pred vojno so štele češke strokovne organizacije 105.000 članov. To število je vsled vojne padlo leta 1916 na 24.000. **Narastek napram predvojnem času ne znaša torej nič manj kakor 595 %.** Po moči se razdele strokovne organizacije sledeče:

poljski delavci . . .	180.000
kovinarji	117.000
tovarniški delavci . .	78.000
rudarji	65.000
železničarji	55.000
tekstilni delavci . . .	55.000
lesni delavci	21.000
obč. in drž. uslužb. . .	21.000
zidarji	16.000

Izmed nemških strokovnih organizacij so najmočnejše sledeče:

tekstilni delavci . . .	73.000
kovinarji	42.000
rudarji	28.000
železničarji	26.000
kemični delavci . . .	17.000

Kakor povsod, tako je tudi na Čehoslovaškem pokazala in razkrinkala vojna ter povojna doba **reakcijonarni značaj politike, ki jo je vodila strokovna birokracija.**

Med vojno niso izvedle avstrijske strokovne organizacije nobene odločne stavke. Ko je s svetovno vojno razpadla avstro-ogrska monarhija, so na Češkem še vedno vodili strokovne organizacije birokrati, ki so jih hoteli zvoditi na nacijonalni separatizem. Češke strokovne organizacije so stale vedno na strani vlade, medtem ko so se nemške z vso silo borile za avtonomijo Nemcev v novi češki državi.

Medtem ko so socijal-demokratski politiki zagovarjali birokracijo v strok. organizacijah, se je vidno slabšal gospodarski položaj delavstva. Naraščala je draginja in sploh vse slabe posledice svetovnega klanja. Delavstvo se je pričelo pripravljati na stavke, ki jih je pa zadrževala strokovna birokracija.

Izogibanje birokracije pred vsakim konfliktom s kapitalisti dokazuje najbolj tedanje finančno stanje čeških strok. organizacij. Češke strokovne organizacije so imele l. 1919:

17,500.000 č. K dohodkov,
11,500.000 č. K premoženja
in 15,000.000 č. K izdatkov.

Nemške strokovne organizacije so imele:

7,500.000 č. K dohodkov,
8,000.000 č. K premoženja
in 4,500.000 č. K izdatkov.

Pri tem so izdale češke strok. organizacije črez

1,000.000 č. K za podpore,
skoro 2,000.000 č. K za nastavljence po strokovnih organizacijah,
1,500.000 č. K za tisk, medtem ko tvorijo borbeni izdatki samo neznaten del.

(Dalje prihodnjič.)

Položaj delavstva v Jugoslaviji.

Jugoslavija se nahaja danes v politični, gospodarski in socijalni krizi, v katero nas je privedla brezglava in reakcijonarna politika, ki je pričela z odkrito diktaturo jugoslovanske buržuazije.

Ali izmed vseh slojev ljudstva trpi pod tem režimom najbolj proletarijat, ki se bori z največjimi težkočami.

Splošen položaj delavnega razreda v modernih državah merimo s položajem organiziranega delavstva. Ali, če premotrivamo položaj v Jugoslaviji, se nam zdi, da ta ne obstoja na osnovnih principih vsake moderne države, namreč na razredni borbi, ki se neminovno organizira z napredujočim kapitalom, ki izkorišča vedno širše ljudske sloje. Razvoj kapitalističnega gospodarstva nujno privede delavstvo do osnovanja svojih delavskih organizacij, ki se bore proti brezobzirnem izkoriščanju širokih množic po kapitalu. **Bistvo in narava kapitala je, da čim najbolj izkorišča množice delovnega ljudstva,** v katerem se pa istotako vzbudi **naravni odpor** proti izkoriščajočemu kapitalu za svoj življenski obstoj. In delovno ljudstvo se organizira v svojih razrednih organizacijah, ki so prežete z borbenim duhom.

Jugoslovanska buržuazija se prokleto dobro zaveda nujnosti organiziranja proletarijata v razrednih, proletarskih organizacijah, ali vendar skuša zadušiti poslednjo proletarsko organizacijo, strokovno organizacijo.

Kljub vsem zakonom, kljub vsem ustavnim odredbam, kljub priznanju svobodnega delovanja nevtralnih strokovnih organizacij, zapirajo strokovne organizacije in ovirajo njihovo delo ljudje, ki bi morali v prvi vrsti ščititi ustavo in spoštovati sprejete zakone.

Vsaka civilizirana država priznava pravico do življenja slehernemu državljanu! **Ali jugoslovanska buržuazija jemlje tudi to pravico jugoslovanskemu proletarijatu.**

Mesto, da bi se borila vlada proti oderuškemu kapitalu, proti draginji, proti verižništvu in drugim pijavkam jugoslovanskega ljudstva, zapira delavske strokovne organizacije, zmanjšuje delavske plače in lačne ter brezposelne delavce meče v zapore kot protidržavne elemente.

Pritožbe proti zapiranju strokovnih organizacij odbije državna oblast na najnesmiselnejši, najneopravičenejši in najciničnejši način.

To je položaj organiziranega delavstva Jugoslavije. Kakšen je šele položaj neorganiziranega delavstva, si vsakdo lahko predstavlja.

Policija in žandarmerija si po svoji volji in pameti razlaga »zakon« o zaščiti države in preganja zlasti po industrijskih krajih popolnoma nedolžne delavce. »Zakon« o zaščiti države prepoveduje samo organizacije, ki delajo za nasilen državen preobrat. **Na kakšen način se potem zapirajo strokovne organizacije?! Vlada zavira s tem zakonito borbo delavskega razreda in ojačuje anarhistično borbeno metodo ter s tem sama najbolj razdira državo.**

Mi se držimo zakona in ustave, zato pa zahtevamo od vlade, da ustavo in zakon ščiti napram vsakemu.

Kaj je vzrok današnje draginje.

Navada je dandanes, da razni meščanski časopisi kriče, da so vzrok današnje draginje delavci, ki stavijo take zahteve, da tovarnarji in trgovci, čeprav že takorekoč delajo brez dobička, ne morejo cen nikakor znižati. Kakšni reveži so kapitalisti, bomo najbolje razvideli iz nekaj dejstev, ki so jih ugotovile ameriške vladne komisije in ki so priobčene v ameriški reviji »The Schachlight« julij 1920.

»V vojski se je število milijonarjev pomnožilo za 18.000. Ker je padlo na bojnem polju 55.000 ameriških vojakov pride na 3 padle amerikance en novi ameriški milijonar. Pa naj še reče kdo, da vojska ni dober »kšeft«. —

Leta **1913** so znašale mezde za produkcijo 50 kg sladkorja 1:60 dolarjev, profit fabrikanta pri 50 kg je znašal 1:26 dolarjev.

Mezde so tvorile 30 %, profit 24 % sladkorne cene v mali prodaji.

Leta 1920 je postal sladkor v mali prodaji 8 krat dražji kakor je bil l. 1913, dočim so mezde delavcev bile 2 krat tako visoke kakor pred vojno, profit tovarnarjev pa 5 krat višji kakor leta 1913.

Leta 1920 so tvorile mezde le 20 % detajlne sladkorne cene, profit pa kar 50 %.

Pri industriji mesnih konzerv so leta 1920 tvorile mezde le 4 % cen v veliki prodaji ali 2:8 % cen v mali prodaji. 50 kg mesa v konzervah je stalo v prodaji na veliko 17:17 dol., v prodaji na malo 28 dol. a mezde delavcev za 50 kg konzervnega mesa so znašale le 0,69 dolarjev.

V čevljarski industriji se je cena pri paru čevljev povprečno povišala od leta 1913—1917 za 3:50 dol., dočim je dobil delavec pri paru čevljev le 0:15 dolarjev večjo mezdo.

Volnena obleka je stala l. 1910 15 dolarjev, l. 1920 65 dolarjev. Dočim se je mezda pri obleki zvišala le za 6:5 dolarjev, se je zvišal tovarnarjev profit pri eni obleki za **33:5 dolarjev** in tvori l. 1920 profit več kakor 50 % cene. Podobne so razmere v rudniških in železarskih podjetjih.

Podobne račune je priobčil v »Berlin. Tgblt.« znani nemški narodni gospodar dr. Kuczinsky za nemško premogarsko industrijo.

Leta 1913 je stala tona črnega premoga 12 M. Mezde za tono so bile 6:20 Mark (= 52 % cene) profit pri toni 1:20 M (= 10 %).

Leta 1920 je stala tona istega premoga 216 M. Mezde za tono 66 M (= 40 % cene) profit pa najmanj 39 M (= 24 %). Dočim so se mezde povišale le 11 krat, se je tovarnarjev profit povečal 32 krat.

Vidimo torej jasno, da se delavske mezde niso povišale v nobenem razmerju s poviškom cen in profitov in da je sorazmerno delavec danes plačan mnogo slabše kakor pred vojsko, dočim vlečejo kapitalisti danes še naravnost ogromne dobičke na račun svojih sužnjev.

Shod zveze jugoslovanskih železničarjev.

14. nov. se je vršil v Ljubljani v veliki dvorani Mestnega doma shod »zvezarjev«, ki jih je sklical skupaj g. Deržič in g. Korošec. Oba sta hvalila »zvezarje« in grajala ministrstvo za železnice. V imenu koalicijskega odbora (Saveza željezničara Jugoslavije in Prometne zveze) je govoril Beltram, ki je izjavil solidarnost v boju za uveljavljenje enotne službene pragmatike in poudarjal, da je neobhodna potreba, da **se združijo vse železničarske organizacije v enotno fronto v boju za svoje pravice.** G. Salamun je pozival železničarje, da naj pri uveljavljenju pragmatike podpirajo spomenico od železniških upokojencev.

Poslani sta bili dve brzojavki, ena na ministra saobračaja, druga pa na predsednika narodne skupščine, v katerih se protestira proti osnutku službene pragmatike generalne direkcije, ki je bila sprejeta v zakonodavnem odboru in se zahteva osnutek iz maja 1920. Predsednika narodne skupščine se poziva, da skliče anketo železničarskih organizacij. Brzojavki sta podpisani od ZJŽ in koalicijskega odbora.

Mezdno gibanje grafičnega delavstva.

V nedeljo 13. t. m. se je vršilo v Zagrebu v kinematografu »Olimp« zborovanje grafičnega delavstva. Zborovanja se je udeležilo okrog 600 oseb in je trajalo od 10. dopoldne do 12 ¼. Na zborovanju je bila predložena nova edinstvena plačilna tarifa za celo državo.

Organizacija stavbinskih delavcev zopet posluje.

Organizacija stavbinskih delavcev je zopet otvorjena in posluje. — V prihodnji številki posvetimo več besedi omenjeni organizaciji.

Te mu radnje kazuju kakovim se razumevanjem radnici trude, da svojim talentom izraze, i, svojom snagom, kažu celom svetu kakav je život u levaonicama željeza i podzemnim rudnicima, gde se kida i reže živo meso sa iznemoglog i istrošenog tela bednog radnika . . .

Tu će radnik naći mnogo lepih slika, kao, na primer, onu gde je naslikana jedna radnička majka, koja u svom krilu drži svoje rođeno dete, kojemu je, valjda, otac poginuo u podzemnom rudniku. Videt će kako je čelo te majke naborano od teških briga; videt će kako se na tom koštunjavom licu čita bol i patnja; i kako sa strahom njene upale oči gledaju u neizmernu budućnost (B. Jakac: Mati, 71. slika, lesorez).

Ta majka nema imena; ona je bezimena, jer takovu majku imade skoro svaki radnik na celome svetu...

Pogledajmo jednu drugu sliku. Vidite jednog proletera, koji je i gladan i žedan, bez posla i zarade. On sedi na jednom humku, u predgrađu jednog velikog grada, gde nema ni jedno uho da čuje glas »vapijućeg u pustinji« (V. Pilon: Predgrađe, 153. slika, cinkopis).

Ta slika ne bilježi ime toga grada, niti bilježi ime onog nesretnika. Takovih proletera imade na miljone i to se događa svuda po svetu...

Ovakove slike, a ovakovih slika imade dosta i na ovoj izložbi, najbolje će da razume radnik, koji će tu, kao u ogledalu, da gleda samoga sebe, ili barem jedan dio svoga života.

Ovakove slike, neosporivo je, da će se duboko urezati u dušu svakog radnika.

Ako te radnje na taj način gledamo, one će da ostanu duboko u našoj duši i mi ćemo da i sa ove izložbe ponesemo vrlo lepih utisaka i jakih dojmova.

Umetnost ne pripada nijednoj klasi, ona je svojina celoga čovečanstva, ona krči, bezobzirno i smelo, puteve koji vode Lepoti!

U Ljubljani, 12. novembra 1921.

Ljubo D. Jurković.

Kultura.

Gledališče v Rusiji.

»V Rusiji se bore za gledališče, kakor se je borilo za Kreml. Kakor je pomenila osvojitev Kremla v vseh časih zmago ene politične moči, tako mislijo, da ostane ves trud, ustvariti kulturo, samo odlomek vsega, če se ne osvoji gledališča. Oder naj postane tribuna, prižnica in mostovž za vse fanfare. So sicer male skupine, ki protestirajo proti takemu precenjevanju gledališča, ali te so brez moči,« tako piše Leo Matthias o ruskem gledališču.

V sovjetski Rusiji ločimo tri vrste gledališč, to so privatna, avtonomna in državna. Prvim so dnevi že šteti. Av-

tonomna gledališča imajo pravico, da nastavlja ravnatelje gremij režiserjev in ne gledališki oddelek komisarijata.

Glavna težkoča pri gledališču je vprašanje repertoarja. Kajti kaj naj se igra? Revolucijonarne stvari. Ali kje so revolucijonarni komadi, kaj so, koliko jih je? — O tem še danes ni nobene edinosti med desno in levičarsko grupo.

»Vedno se je poskušalo najti v tem vprašanju ‚splošne smernice‘. Često so se tudi zedinila posamezna naziranja. Tako je pozival neki manifest, da se mora ‚iztrgati ljudstvo iz malomeščanstva‘. Ko so pa hoteli dati vso malomeščansko literaturo na indeks, se je videlo, da so se zelo razlikovala naziranja o pojmu ‚malomeščanstva‘.«

Ker je zelo malo novih del, se neizmerno dramatizirajo novele in povesti Meriméja, Maupassanta, Claudela, Gorkija in Čehova. Po provinci se največ igra dramatizirane novele Čehova in Ostrovskega, medtem ko se velike Čehovove drame niti v Moskvi ne igrajo mnogo. V Moskvi je najbolj priljubljena klasična komedija. Od ruskih avtorjev se igra razen Ostrovskega in Čehova Gogolja, Gorkega, redkeje Tolstega in Andrejeva. Zanimivo je, da Arcibaševa sploh ni na repertoarju. Sem in tja igrajo tudi »Judejskega kralja« od velikega kneza Konstantina Romanova. (Pod carjem je bila ta drama prepovedana.)

Če igrajo moderno dramo, pridejo v poštev najbolj inozemski pisatelji: Maeterlinck, Ibsen, Wilde, Rostand, D' Annunzio.

Dramatikov revolucije manjka, kakor že prej omenjeno. Najbolj igrana revolucijonarna dela so v Moskvi: »Danton« (Büchner), »Jutranja zarja« (Verhaeren), »Maščevanje« (Claudel).

(Dalje prihodnjič.)

»Trije labodje«, elitna umetniška revija z leposlovnim, glasbenim in slikarskim delom prične izhajati v Ljubljani z decembrom t. l. pod uredništvom Antona Podbevška, Josipa Vidmarja in Marija Kogoja. Revija, ki bo izhajala vsak drugi mesec na približno 48 str. »Dom in Svetovega« formata, bo stala okoli 40 K. Naročnina, rokopisi in publikacije se naj pošiljajo na uredništvo, oziroma upravništvo na Starem trgu štev. 3/II.

Mladinski vestnik.

Gospodarski boj delavske mladine.

Delavska mladina je del delavskega razreda in je zato podvržena vsemu njegovemu trpljenju in njegovi usodi. Vsaka izprememba, poslabšanje ali zboljšanje njenega gospodarskega položaja je popolnoma odvisno od gospodarskega položaja celokupnega delavskega razreda. Obenem je duševno in telesno nerazvita, najslabotnejši del delavskega razreda. Kapitalizem, ki gleda samo na svoj profit, se popolnoma nič ne ozira na to in enako brezmejno in brezobzirno izkorišča množice mladih delavcev kakor odrastlo delavstvo. Zato je izkoriščanje delavske mladine večje, njeno trpljenje hujše.

Sorazmerno z obubožanjem množic mladih delavcev in delavk se je izpodrinilo v produkcijskem procesu omladino na zadnje mesto. Z naraščajočo koncentracijo industrije nastopivša tipizacija in normalizacija proizvajanja se je po tovarnah pričelo vedno bolj uporabljati neizučene mlade delavce. Število v gotovem poklicu izučenih omladincev je vedno bolj padalo istočasno je naraščala armada neizučenih mladih delavcev. Gospodarski položaj teh mladih delavcev se razlikuje od onega odrastlih samo v tem, da so slabše plačani in brezobzirneje izkoriščani.

Za pravilno ravnanje s kompliciranimi stroji je treba vzgojiti tega posla sposobne delavce. To potrebo skuša kriti kapitalizem z povzdignenjem tanke plasti kvalificiranih delavcev na škodo širokih množic. Zato se v veleindustriji ustanavljajo posebni vajenški oddelki in šole za vajence po veleobratih. Tako so obsojene **množice** mladih delavcev na to, da večno ostanejo v vrstah neizučenih pomočnikov.

Ali izpremenilo se je tudi popolnoma bistvo »vajencev«. Na eni strani opravljajo po veleobratih, pod imenom vajenci zaposleni mladi delavci samo delno delo celokupne tovarniške panoge in v kratkem času njihovega učenja jih zasužnji delo množic. Na drugi strani morajo mali obrati, kot zastarela oblika produkcije pod pritiskom veleindustrijalne konkurence čim najbolj izkoriščati svoje s čim največjem številu nastavljene »vajence«. Ko se izuče ti »vajenci«, jih je večina vržena na cesto, in ker navadno ne najdejo nikakega posla v svoji stroki, so prisiljeni, da menjajo svoj poklic. **Kapitalistični način proizvajanja, ki temelji samo na profitu smatra množice mladih delavcev kakor celokupni delavski razred sploh samo za predmet izkoriščanja in je zato vzel delu omladincev vsako vrednost njihovih sposobnosti.**

Imperijalistična vojna je povzročila ogromne izpremembe v celokupnem gospodarstvu. Militariziranje industrije je pomnožilo že itak število nastavljanje mladih delavcev.

(Dalje prihodnjič.)

Domače vesti.

Naš gospodarski položaj.

Proračun za l. 1922 predvideva 600 milijonov izdatkov in 4800 milijonov dohodkov. V resnici bo izdatkov še več in dohodkov še manj. Saj samo zadnja »poskusna« mobilizacija stane okrog **tisoč milijonov.**

Predvojni dolgovi znašajo 1108 milijonov frankov, od katerih odpade na Srbijo na Črnogoro 880 milijonov, na bivše avstrijske dežele pa 328 milijonov.

Vojni dolgovi se dajo preračunati le približno. Vseh skupaj je okrog **2 milijardi.** V naturi je inozemstvo posodilo Srbiji 1 milijardo. V denarju pa terjajo: Francija in Anglija 936 milijonov, Amerika 61 milijonov.

Povojnih dolgov je pri Franciji, Angliji in Ameriki 357 milijonov. Dalje je vlada l. 1919 razpisala 6 % posojilo v kronskih in dinarskih bonih, od katerih kroži še 137 milijonov kronskih in 3 milijone dinarskih bonov. 250 milijonov dinarjev dolguje država svojim državljanom od 20 % pridržka nominalne vrednosti pri žigosanju kron; ta dolg se po 3 % amortizira v desetih letih. **Vrhu tega je država obremenjena s 65 milijonov dinarjev v gotovini in 130 milijonov dinarjev v obliki obligacij v dobro muslimanskim veleposestnikom, ki so zato glasovali za ustavo.** Zadnje investicijsko posojilo znaša 500 milijonov dinarjev. O zunanjem posojilu, ki ga ravnokar najema vlada v inozemstvu, pa ne vemo do sedaj še nič gotovega.

Potem pada tudi naša valuta. Zadnje dni se je sicer zopet nekoliko dvignila ali iz tega še ne sledi, da ne bo začela zopet padati. To naše mnenje potrjuje naslednja tabela:

31. XII. 1919	je bilo	100 fr.	225 D.
19. III. 1920	je bilo	100 fr.	420 D.
30. VI. 1920	je bilo	100 fr.	136 D.
31. XII. 1920	je bilo	100 fr.	221 D.
14. X. 1921	je bilo	100 fr.	465 D.

Vzroki nestalnosti naše valute so neravnovesje proračuna, razmerje dinarja napram kroni 1 : 4 in sama sebi si nasprotujoča zakonodaja zunanje trgovine, ki ovira uvoz in pospešuje izvozničarstvo. »Ta trgovinska politika je povzročila draginjo v deželi, na inozemskih trgih pa jugoslovansko blago ne more konkurirati s tujim,« z eno besedo, vsa naša notranja in zunanja politika.

V Albaniji sta ga Pašić in Pribičević polomila. Kajti ententa se je zbala za svoj dobiček in zahteva, da prenehajo vojaške operacije v Albaniji, ki se prizna za samostojno državo. Zato sta Pašić in Pribičević poslala v Pariz udanostno brzojavko, da so bile to samo »poskusne« operacije brez vsakega zlobnega namena. — Zakonodavni odbor v Beogradu je prišel na misel, da bi bilo dobro spraviti pod ključ vse opozicijonalne poslance, da bo imela vlada za seboj vse glasove. Kot prvi za zapor pride v poštev St. Protić, kot najzmožnejša glava opozicije. — Nadalje mislijo skovati nov volivni red, po katerem bo demokratska stranka lahko dobila pretežno večino glasov. — Ker so strokovne in delavske organizacije zaprte in je s tem delavsko vprašanje rešeno, se menda ukine ministrstvo za socijalno politiko. Zato se dovoli več izdatkov vojnemu ministru. — Radikalom že tudi preseda Pribičevićeva svoboda in zato zahtevajo njegov odhod iz vlade. — Slabostojni kmetje so že tudi obupali nad seboj, njihov poglavar Pucelj misli odstopiti. — V Trbovljah je priredila koncert dravska divizija. V Celju je začel dr. Novačan izdajati list »Naša vas«. Program lista je zelo mnogoličen, ali ne pove pa nič. — Demokrati so razpustili bolniško blagajno. Nastavljen bo vladni komisar. V bolniško blagajno pridejo tudi obrtniki. To je plod politike socijal-demokratov, ki se vežejo z — demokrati, mesto, da bi vršili dosledno delavsko politiko.

» . . . Pa kadar se propade s posojilom v rodni zemlji sami, kako naj se veruje, da bodo imeli v to državo večje zaupanje — tujci.«

»Radikal«, 16. štev.

»Kadar se pod eno državno upravo morejo in smejo dogajati tako strahovite stvari, potem je to slaba in ničvredna uprava, ki ji ni primera.«

»Radikal«, 16. štev.

»Vse to ustvarja očevidno nenavadno, težko politično situacijo, naravnost državno krizo, kateri je čim prej napraviti konec, interes države in naroda.«

St. M. Protić »Radikal«, 16. štev.

»Državnega proračuna ne bomo spravili v ravnotežje. Izdatki so dvakrat večji kakor dohodki. Te poslednje trošimo neproduktivno: za neosebne in osebne potrebe! V finančnem ministrstvu samem je bataljon nesposobnih, nepotrebnih, škodljivih uradnikov.«

Dr. Veljković »Epoha« štev. 886.

Dopisi.

Kaj je za nas merodajno.

1. Pismo delavca.

Prejel sem vaš list, katerega ste mi poslali na ogled. Prebral sem ga pazljivo, ter mi pisava kakor tudi oblika prav ugajata, torej si ga naročam.

Dobrih časopisov nam dandanes manjka, akoravno jih imamo več kot dovolj. Vsak nam priporoča, naj se organiziramo, ali današnje organizacije so pri sedanjih slabih razmerah razrušene in pri tem, skoraj ne upam izreči, da so zanič. Jaz sem jih pretehtal dovolj. Nikdar nisem nastopil proti njim niti tajno, niti javno, ali zasledoval sem organizacijsko delo povsod, kjer sem ie imel priložnost, ter sem prišel do zaključka, da se mora naše ljudstvo *izobraziti* in *zavedno organizirati*. Pri tem nam je treba shodov in dosti berila. Ali ne shodov, kakršne imamo sedaj. Pride kakšen govornik iz mesta, on ne pozna ljudstva in njih navad, pa kriči en čas čez to in ono stranko, da je zanič, včasih pa pove, da je tudi vlada zanič; potem pozove poslušalce, da si izvolijo odbor, ter plačajo vpisnino za organizacijo in stvar je gotova. Kako se pa taka organizacija dalje razvija, je zopet treba pomisliti, ker takšna organizacija navadno po krivdi odbora cez nekaj mesecev zaspi. Poznal sem moža: bil je že najbrže od mladih nog prepričan socijalist ter neutrudljiv delavec za organizacije, ali lastni sodrugi so mu metali polena tako dolgo pod noge, da je omagal. Taki ljudje so ga napravili v stranki nemogočega, kateri so še mesec dni poprej bili v nasprotni stranki najhujši agitatorji; ko so pa videli, da jim njihovo podjetje ne gre v cvet, so se pa lepo po malem usedli za pogrnjeno mizo, odslovili so onega, ki jih je nekoč sprejel, rekoč: Ne potrebujemo te več, drugače nam znaš biti še enkrat neprijeten. Na tak način se razdirajo organizacije. Takih primerov je dovolj. Napisal sem te vrste zato, da ne boste mislili, da nisem po lastnem prepričanju nepriatelj organizacij: boljši dober časopis kakor slaba organizacija. Pa brez zamere! Jaz nisem jurist, sem ie navaden delavec.

Iz Belokrajine.

2. Pismo poljedelca.

Podpisani sem prejel prvo številko »Del. Novic« in jo prečital. List prinaša dobre smernice in se poteguje za delovno ljudstvo. Ugaja mi to, da ga ne morem spoznati, koje stranke da je, a vendar čutim v njem socijalističen duh; pripomnim, da meni in mnogim ta duh ni zoprn, zakaj novi časi in novo ljudstvo, oziroma mlajše ljudstvo polagoma spoznava, da bo le po socijalističnih, res demokr. idejah mogoče priti do človeku spodobnega in dostojnega življenja. Moje mnenje je, da bo treba vztrajnega dela in potrpljenja še nekaj let. Mnogo starejših možakov, posebno kmetov si je vzelo k srcu eno izmed političnih strank in vse druge kruto sovražijo in nočejo nikakor čuti o združitvi vsega delovnega ljudstva . . . .

. . . . Toliko za prvič. »Del. Novice« mi vsekakor ugajajo in prosim, da mi jih pošiljate naprej, da bom pozimi imel čitati en dober časopis.

N. N.,
lastnik takozvanega polgrunta.

Zagorje. Zelo smo se razveselili prve številke »Delavskih Novic«. Pazljivo smo čitali smernice in se prepričali, da so zahteve, ki si jih stavljajo »Delavske Novice« v resnici za sedanji čas najbolj prikladne in delavcem koristne. Že dolgo časa pogrešamo časopisa, ki bi pravilno prinašal novice, kaj se godi pri nas v Jugoslaviji in po svetu. — Prosimo vas, da priobčujete tudi dopise iz delavskih krogov. Za nas priproste delavce nikdo ne skrbi. Še celo izobraževati se so nam prepovedali. Preganjajo in zapirajo pa nas kar tja v en dan, ne meneč se niti za ustavo niti za zakone. Tako so izgnali našega pri zadnjih volitvah izvoljenega župana. On je moral iti s trebuhom za kruhom, dasiravno je v volilnem zakonu napisano, da se strogo kaznuje, kdor bi preganjal državljane zaradi vršenja aktivne ali pasivne volilne pravice. Za nas delavce menda nobeni zakoni in postave ne veljajo, kadar bi nas morale ščititi. Vendar mi ne obupujemo, ker pravica zatiranih mora enkrat zmagati.

Listnica uredništva.

Ker se nam očita, da pišemo za delavca preučeno, odgovarjamo tem potom, da naš namen ni, da delovno ljudstvo demagoško hujskamo, ampak da ga poučujemo in mu z neobhodno potrebnim izobraževanjem kažemo prava pota. Čeprav morda delavec res vsake besede ne razume gotovo našo misel in naš namen. Je v tem ravno ostoja politična šola.

Pošljite takoj naročnino, da ne izgubite položnic! **Dolžnost vsakega zavednega delavca in kmeta je, ako ljubi samega sebe, da dobi vsaj še enega naročnika! Potem je obstoj edinega vašega lista zagotovljen!**

Upravništvo.

Tisk Zvezne tiskarne v Ljubljani.